

Ha meghalljuk azt a szót, hogy „zsírozás”, szinte biztos vagyok benne, hogy az emberek többségének a népszerű kártyajáték jut az eszébe. De nem így a madarásznak! Az ornitológus számára a zsírozás egyet jelent a zöldikével. Méghozzá azért, mert a hím madarak elnyújtott „zs”-re emlékeztető énekét így hívja a szakzsargon. Ismerjük hát meg ezt a szépen zsírozó, gyönyörű zöld madarat egy kicsit közelebbről!

Zöldike

A zöldike (*Carduelis chloris*) meglehetősen gyakori madár. Európa-szerte megtalálható, sőt elterjedési területe Kis-Ázsiára és Észak-Afrikára is kiterjed. Magyarországon a nagy kiterjedésű, zárt erdőkön kívül szinte mindenütt előfordul. Kisebb erdőfoltokban, mezővédő erdősávokban, zárt erdők erdőszegélyeiben, ártereken, kertekben, parkokban is fészkel. A lombkoro-

nában, annak sűrű részén készíti el fészket. Gallyakból, fűszálakból építkezik. A fészket apró tollakkal, pihékkel béleli. A költés kezdete április második felére tehető. Ekkor rakja le tojásait, melyekből egy fészkaljban legtöbbször 5, esetenként 6 található. A tojások egymást követő napokon kerülnek a fészekbe, mígnem teljes lesz a fészkalj. A tojó csak ezután kezdi meg a kot-

lást, amely szinte napra pontosan két hétig tart. A hím ez idő alatt eteti párját és gondoskodik a terület őrzéséről. Ilyenkor a legintenzívebb a revírtartó magatartása is. A terület jellemző, kimagasló pontjain énekel naphosszat, és hallatja jellegzetes „zsírozó” hangját is. A fiókák kikelését követően mindkét szülő részt vesz az utódok felnevelésében. A zöldikefiókáknak további

Örménygyökér

Ósz felé lassan végére érünk a virágkalendáriumnak, de még van néhány növény, amely az évnek ebben a szakában hozza virágát. Az egyik közülük az örménygyökér. A pompás peremizsnek és örvénygyökérnek is nevezett növényt régóta ismeri a népi gyógyászat. Gyöktörzse erős hatóanyagot tartalmaz. A hatóanyag az inulin, melyről a növény a tudományos nevét is kapta: *Inula helenium*.

Az örménygyökér a Dél-Dunántúl és az Északi-középhegység tájain fordul elő. Vízigényes növény, így életfeltételeit üde termőhelyeken, jó vízellátottságú talajokon találja meg. Ezért legtöbbször patakpartokon, csatornák mentén, üde réteken, ligeterdőkben találkozhatunk vele. Már messziről felismerhető, hiszen meglehetősen nagy termetű faj. A számára kedvező feltételek mellett az embermagasságot is elérheti. Ilyen impozáns termettel az őszi táj igazi ékessége.

És évelő mivolta miatt évről évre

kihajt ugyanazon a területen. Magasra növő szárán elszórtan található lándzsás, szélükön fogazott levelei, melyek a szár csúcsa felé egyre kisebbek. A levelek fonáka gypjasan szőrös, puha tapintású. A szár csúcsán elágazva több virágot is növeszt. A virágok fészekvirágzatok. A fészekvirágzat, bár kívülről szemlélve egy virágnak tűnik, valójában apró virágok alkotta virágzat. Középen az úgynevezett csöves virágok találhatóak, míg kívül a nyeles virágok. A nyeles virágok részét képezi a szíromlevél is. Az

két hétre van szükségük, hogy elérjék a megfelelő fejlettségi állapotot és elhagyják a fészket. A kirepülést követően, míg röptük nem tökéletesedik, a szülők a közelben tovább etetik őket. Az első fészkalj önállósodása után, a nyár második felében legtöbbször egy második fészkaljat is felnevelnek a párok. Táplálkozását tekintve a zöldike mágéví madár. Erőteljes, kúpos csőre

is erre utal. Étlapján legnagyobb arányban különböző gyomnövények magjai találhatóak, de előszeretettel fogyaszt olajos magvakat is. Az érő napraforgótáblát szívesen látogatják a zöldikékkel vegyes pinycsapatok. És mint minden pinyfélé, bár fő tápláléka növényi eredetű, a fiókáit a zöldike is elsősorban rovarokkal, főként hernyókkal eteti. A már fejlettebb fiókák táplálásában kap-

nak egyre nagyobb hangsúlyt a magvak is. A tél közeledtével a kis zöldike csapatok gyakran társulnak más pinyfélékkel, tengelicékkel, fenyőpinyékekkel, erdei pinyékekkel, mezei verebekkel, és ilyen vegyes felállásban járják a határt. A csapatok létszáma egyes esetekben az ezres példányszámot is elérheti. Egy napraforgótábla, amely valamilyen oknál fogva kimaradt a betakarításból, az őszi-téli időszakban mágnesként vonzza ezeket a pinycsapatokat, melyek pedig az egyik táplálékbazisai az áttelelő kis ragadozóknak, mint a karvaly vagy a kis sólyom. A zöldike az elterjedési terület északi részén vonuló, míg a déli részén állandó, kóborló madárnak tekinthető. Európa hidegebb tájairól télen a madarak a délebbi területekre húzódnak, legfeljebb a mediterrán térségig. A Kárpát-medence időjárása lehetővé teszi, hogy nagyobb létszámban átteleljenek a hozzánk érkező zöldikék. Éppen ezért a téli madáretetőkn is feltűnnek, ahol az egyik leggyakoribb madár az asztaltársaságban.

A zöldike Magyarországon védett madár. Természetvédelmi értéke 25.000 Ft. Bántani, légpuskával löni, befogni nem szabad! Kalitkába se zárjuk, hiszen igazi vadmadár, nem rab-ságra született!

örménygyökér esetében a csöves és nyeles virágok is gyönyörű, aranyárga színűek. A virágba borulás ideje augusztus-szeptember hónap. A virágokból kaszattermések fejlődnek, melyek szőrbóbitával vannak ellátva. A szőrbóbita repítőkészülékként műkö-

dik, a növény a szél segítségével, ilyen módon terjeszti magjait.

Az örménygyökér Magyarországon védett növény. Természetvédelmi értéke 5000 Ft. A vadon élő egyedek gyűjtése ily módon tilos. Viszont gyógyászati célra termesztik is, ezért aki a lát-

ványon kívül a gyógyhatását is élvezni szeretné a növénynek, drogériákban, gyógyszertárakban hozzáférhet a készítményekhez.

KÉP ÉS SZÖVEG: VÖLGYI SÁNDOR

WWW.VOLGYISANDOR.EXTRA.HU

